

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ГЕОГРАФСКИ ФАКУЛТЕТ
НАСТАВНО–НАУЧНОМ ВЕЋУ
Студентски трг 3/III, Београд

НАСТАВНО–НАУЧНОМ ВЕЋУ

Предмет: Реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата Неде Живак

На седници Наставно-научног већа Географског факултета Универзитета у Београду, одржаној 21. маја 2015. године, одлуком бр. 351 именована је Комисија за преглед, оцену и одбрану докторске дисертације кандидата дипломирани просторни планер – мастер Неде Живак под насловом: **"РЕГИОНАЛИЗАЦИЈА КАО ДЕТЕРМИНАНТА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ"**, у саставу: др Дејан Филиповић, редовни професор Географског факултета Универзитета у Београду, ментор, др Дејан Ђорђевић, редовни професор Географског факултета Универзитета у Београду, др Драгутин Тошић, редовни професор Географског факултета Универзитета у Београду, др Рајко Ђњато, редовни професор Природно-математичког факултета Универзитета у Бањој Луци, др Миленко Живковић, ванредни професор Природно-математичког факултета Универзитета у Бањој Луци.

На основу детаљног прегледа текста Дисертације и других пратећих материјала и разговора са Кандидатом, именовани чланови Комисије подносе Наставно-научном већу Географског факултета Универзитета у Београду следећи

РЕФЕРАТ

1. УВОД

1.1. Хронологија тока рада на дисертацији

Неда Живак школске 2010/11. године уписује прву годину докторских академских студија на Географском факултету, Универзитет у Београду. Испите предвиђене наставним планом и програмом је успешно положила те стекла услов за пријаву докторске дисертације.

Наставно-научно веће Географског факултета Универзитета у Београду, на седници одржаној 10.12.2013. године, одобрило је израду докторске дисертације кандидата дипломирани просторни планер – мастер Неде Живак под насловом: **"РЕГИОНАЛИЗАЦИЈА КАО ДЕТЕРМИНАНТА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ"**. Веће научних области грађевинско-урбанистичких наука, на седници одржаној 10. децембра 2013. године, дало је сагласност на предлог поменуте докторске дисертације. Комисију за оцену испуњености услова за израду докторске дисертације и оцену научне заснованости теме чинили су: др

Дејан Филиповић, редовни професор, др Дејан Ђорђевић, редовни професор, др Драгутин Тошић, редовни професор, др Рајко Гњато, редовни професор, др Миленко Живковић, ванредни професор.

1.2. Научна област дисертације

Докторска дисертација припада ужој научној области *Просторно планирање*, за коју је матичан Географски факултет у Београду, и из које је кандидаткиња стекла академско звање дипломирани просторни планер – мастер. Ментор проф. др Дејан Филиповић је доктор просторног планирања и предаје на истоименој Катедри Географског факултета. Има више од 5 објављених радова на СЦИ листи.

1.3 Биографски подаци о кандидату

Неда Живак рођена је 18. 01. 1983. године у Мостару. Гимназију "Филип Вишњић" завршава 2002. године у Бијељини. Студије Просторног планирања завршава 2007. године на Географском факултету у Београду, са просечном оценом током студирања 9,27. Дипломски рад на тему "Посавска развојна осовина" одбранила је са оценом 10, за који је добила награду Института за архитектуру и урбанизам Србије. Постдипломске студије уписала је 2007. године на Географском факултету, смер Просторно планирање. Након што је у року са највишом оценом положила све испите, 2010. године одбранила је мастер рад под насловом "Систем просторног планирања у Републици Српској", чиме је стекла академски назив дипломирани просторни планер – мастер. Школске 2010/11. године уписује прву годину докторских академских студија на Географском факултету, Универзитет у Београду. Испите предвиђене наставним планом и програмом је успешно положила те стекла услов за пријаву докторске дисертације.

Од децембра 2007. године запослена је на Природно-математичком факултету у Бањалуци на студијском програму за просторно планирање (у периоду од 2007. до 2010. године у звању асистента, од 2010. године у звању вишег асистента). Ангажована је на следећим предметима: Основе просторног планирања, Системи планирања у БиХ, Савремена теорија просторног планирања, Методе анализе и синтезе у просторном планирању, Локална самоуправа и имплементација просторних планова, Европска димензија просторног планирања.

Члан је Друштва просторних планера у Републици Српској, Асоцијације просторних планера Србије и члан Географског друштва Републике Српске.

У научном ангажовању до сада је објавила и презентовала 21 рецензиран научни и стручни рад. Учествовала је на бројним скуповима и конференцијама у земљи и иностранству. У досадашњем раду учествовала је у изради два научно-истраживачка пројекта Министарства науке и технологије Републике Српске.

Области професионалног интересовања кандидата су просторно и регионално планирање.

2. ОПИС ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.1. Садржај дисертације

Докторска дисертација кандидата дипломирани просторни планер – мастер Неде Живак под насловом: "РЕГИОНАЛИЗАЦИЈА КАО ДЕТЕРМИНАНТА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ", има 316 страна, урађених у складу са упутством које даје Веће научних области грађевинско-урбанистичких наука. На почетку дисертације дате су информације о ментору и члановима комисије. Дисертација садржи 22 почетне стране (резиме и кључне речи на српском и енглеском језику и садржај), 272 стране основног текста, 12 страна литературе, 6 страна са прилозима, као и 1 страну биографије аутора. Основни текст је употпуњен са 14 табеларних приказа, 6 графикона и 71 сликом функционално уклопљеном у текст. Попис литературе обухвата укупно 168 наслова домаће и стране научне и стручне литературе. Изјава о ауторству, изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и изјава о коришћењу, дате су на крају рада.

Докторска дисертација је структурирана у 6 каузално условљених, компатибилних и у конзистентну функционалну целину повезаних поглавља које обједињују више потпоглавља:

Уводна разматрања (стр. 1–10),
Теоријско-методолошке основе истраживања регионалних система (стр. 11–65),
Генеза и развој регионализације Босне и Херцеговине (стр. 66–135),
Основе за регионализацију Републике Српске (стр. 136–230),
Регионализација Републике Српске (стр. 231–260) и
Закључак (стр. 261–272).

Докторска дисертација је обрађена на прегледан и јасан начин, у складу са нормама научног рада. Поглавља и подпоглавља су логично распоређена, водећи рачуна о важности и сразмери појединих делова који чине конзистентну целину. Текст обухвата 316 страна, формата А4 и 5 страна на којима су приказане слике А3 формата, (стр. 200, 219, 220, 235 и 290) са проредом подешеним на 1,5 ред, са просечно 32 реда по страни, штампан обликом писма типа антиква (серифни фонт *Times New Roman*) и величином писма од 12 типографских тачака, сходно пропозицијама наведеним у Упутству за формирање репозиторијума докторске дисертације Универзитета у Београду. Све табеле, слике и графикони имају одговарајући наслов, нумерацију и извор. У раду су коректно означени наводи литературе, уз тачно навођење преузетих ставова других аутора.

У техничком смислу, докторска дисертација је урађена на основу норми предвиђених за ову врсту писаног материјала. Дисертација представља логичку проблемско просторну научно-истраживачку целину. Прегледна је, јасна, систематизована и документована графичким прилозима (71 слика, 6 графикона и 14 табела у основном тексту, и 6 табела у прилогу).

Технички су задовољени сви критеријуми слагања и прелома писаног материјала, а посебно компактност, једноставност, прегледност и систематичност. У раду су добро искоришћени и цитирани литературни наводи, објективно је вршена компарација и обрада демографске статистике, адекватно су примењени поступци дефинисања, класификовања и закључивања на основу искуства и знања истраживача, и дати одговори на постављене задатке, чиме је аутор покрио све захтеве које је отворио замишљени концепт дисертације. Полазне хипотезе су потврђене, чиме су оправдани постављени циљеви дисертације.

Истраживања у дисертацији су везана за Просторни развој територије Републике Српске са аспекта регионалног приступа. До сада је о томе писано и предлагано и у Просторним плановима Републике Српске, и у различитим стратешким документима... С обзиром на чињеницу да су сви покушаји до сада остали само слово на папиру, јасно је да је потребан један потпуно нови приступ. Предмет истраживања рада је модалитет просторног развоја Републике Српске а основни циљ је био управо утврдити који је то најбољи модалитет. Сва спроведена истраживања простора, као основног ресурса и активног фактора развоја Републике Српске, имала су за циљ обликовање научног оквира на који се могу ослонити будуће анализе, истраживања и функционални приступи регионализацији Републике Српске. Издвајањем региона и идентификацијом проблема на регионалном нивоу, тежило се ка дефинисању основних смерница за оптималну организацију, коришћење и заштиту државног простора. Овако дефинисан циљ захтевао је да се проуче законитости формирања регија, удео и значај различитих процеса у формирању и динамици регије, да се сагледа индивидуалност регије, те начин њеног просторно-структурног и просторно-функционалног организовања. Предмет и циљ истраживања одредили су структуру рада, која је, условно говорећи, организована кроз две целине. У оквиру прве целине, због потребе дефинисања теоријско-методолошких основа регионализације, кроз један целовит и вишедимензионалан приступ, регионализам се тумачи у контексту осталих кључних савремених географских питања. Потом се у оквиру друге целине, кроз полазне основе и претпоставке нодално-функционалне регионализације, упућује на њену конкретизацију. Детаљном анализом релевантних показатеља, те истраживањем узрока и последица неравномерног развоја, њиховим довођењем у везу са природно-географским условима и просторно-функцијском структуром Републике Српске, добила се аналитичка основа за одлучивање о будућим акцијама у простору. У раду је утврђено да нодално-функционална регионализација коју је предложио Гњато (Гњато, Р. 1997) представља најбољи модел регионалног организовања Републике Српске. Детаљним анализама и применом различитих метода и модела, све друге предлагане регионализације показале су се као неприхватљиве у садашњим околностима. Избор нодално-функционалног принципа у процесу регионализације Републике Српске одређен је практичним потребама и циљевима регионализације. Основни критеријуми примијењени у поступку регионализације Републике Српске, по нодално-функционалном принципу, били су: облик и величина државне територије, политичко-географске претпоставке укупног и регионалног развоја, укупан број и територијални размјештај становништва, мрежа насеља и у оквиру ње урбаних и развојних центара, функције главних урбаних и развојних центара, саобраћајна инфраструктура, у оквиру које путна

повезаност главних центара има кључни значај, те природни ресурси и њихов значај у организацији геопростора. Дакле, територија Републике Српске условно је диференцирана на четири нодално-функционалне регије: Бањалучку, Добојско-бијељинску, Сарајевско-зворничку и Требињско-фочанску. Све оне су доминантно биполарне изузев Бањалучке, која је, с обзиром на функционални и развојни значај Бањалуке, монополарна. Појединачно, у раду је анализирана свака регија, те приказана графички и кроз SWOT анализу. Нодално-функционални региони посматрани су кроз четири тематске области, а свака од њих испитује одређени број индикатора:

1. природни услови,
2. мрежа насеља и људски ресурси,
3. саобраћајна и техничка инфраструктура,
4. привреда.

Овако прикупљени подаци указали су на развојне неравномерности и омогућили да се изврши типологија региона. Базу података креирану током израде дисертације могуће је ажурирати и даље развијати, што подразумева и могућност увођења нових индикатора.

Комисија са задовољством констатује да су основним налазима дисертације испуњени следећи задаци:

- Проучавање места и улоге регионалног приступа у оквиру савремених географских питања и регионализма као пута до интеграције и глобализације, као блиско повезаних категорија;
- Приказ генезе регионалног организовања на интернетитетском простору Босне и Херцеговине, историјски аспект, историјско обликовање регија и регионалних центара;
- Политичке, уставне и законске претпоставке регионалног развоја Републике Српске, регионализација у Просторном плану, нодално-функционална регионализација Републике Српске, збирна оцјена регионализације на простору Републике Српске;
- Анализа четири нодално-функционална региона Републике Српске, уз коришћење четири тематске области: природни услови, мрежа насеља и људски ресурси, саобраћајна и техничка инфраструктура, привреда;
- Утврђивање и идентификација проблема који онемогућавају равномеран развој регија;
- Утврђивање основних смерница за превазилажење проблема.

Као основ дефинисања појмовних оквира за утврђивање *полазних хипотеза*, узети су теоријски радови домаћих и иностраних аутора и емпиријска сазнања релевантна за предмет истраживања. Основна полазишта у изради докторске дисертације биле су следеће претпоставке и констатације:

- Регионализација је основа квалитетног просторног планирања и успешне регионалне политике Републике Српске. Глобализација светске економије учинила је развојну визију првенствено

географском, захваљујући чињеници да у конкурентској борби учествују и градови, регије, државе, нације, блокови и слично. У том контексту све је израженији проблем идентитета, будући да би многи учествовали у процесу глобализације на начин да задрже своја национална, верска и културна обиљежја. Регионализација Републике Српске управо може да буде адекватан одговор у том правцу.

- Политика регионализације изузетно је значајна за Републику Српску због њеног специфичног положаја који има као ентитет у оквиру Босне и Херцеговине и предстојећег процеса придруживања Европској унији. У том контексту јављају се питања везана за унутрашњу регионалну организацију Републике Српске, учешће Републике Српске у регионалној организацији Босне и Херцеговине, те питања регионалне међудржавне сарадње, првенствено са земљама у окружењу.
- Недостатак компоненте регионалног организовања и развоја на нивоу Републике Српске намеће потребу целовитог и студијског истраживања овог процеса ради проналажења адекватних одговора.

2.2. Кратак приказ појединачних поглавља

У уводу делу дефинисан је предмет, проблем и задатак истраживања и наведен основни циљ рада. Потом су дефинисани основни теоријско-методолошки правци истраживања базирани на функционално-процесном приступу и концепту нодалног регионализма. Истраживани простор је простор Републике Српске посматран од времена формирања ентитета до данас, уз осврт на историјски аспект развоја Босне и Херцеговине. Постављене су основне хипотезе истраживања. Приказане су и примењене научне методе рада.

У првом поглављу, под називом "Теоријско-методолошке основе истраживања регионалних система", дат је приказ еволуције општих филозофских парадигми и теоријско-методолошких приступа, концепта и модела истраживања регионалних система. Приказане су и основне методе проучавања регија, дефиниције и различити научни приступи. Такође, дат је приказ и квантитативних техника истраживања које се примењују у регионалном планирању а коришћене су и у даљим истраживањима у раду. С обзиром на актуелност теме и пажњу коју је проблему регионализације посветила Европска унија, у првом поглављу је приказана и регионална политика Европске уније.

У другом поглављу, под називом "Генеза и развој регионализације Босне и Херцеговине", дефинисана је улога и место Босне и Херцеговине кроз историју у једном ширем геополитичком простору. Приказан је историјски развој територије одређен приликама унутар и изван граница Босне и Херцеговине, те процес формирања регионалних градских центара који су се развијали у интеракцији са својим окружењем и на тај начин формирали засебне регионалне целине. Покушаји регионализације Босне и Херцеговине начелно су сврстани у две велике групе. Прва је регионализација Босне и Херцеговине која је административно-територијалног карактера, а друга је географска регионализација територије.

Наведен је и научни и стручни допринос регионализацији простора Босне и Херцеговине. У овом поглављу налази се и критички осврт, свих, на овај начин понуђених рјешења регионалног организовања.

У трећем поглављу, под називом "Основе за регионализацију Републике Српске", приказане су географске и административне, правне и планске основе регионализације. На детаљним истраживањима и бројним графичким прилозима формирана је основа на којој се темељило даље истраживање. Применом методологије која је актуелна у Европској унији утврђен је степен развијености јединица локалне самоуправе. Након спознаје да је у овом тренутку у Републици Српској поменути модел практично неупотребљив, због недостатка тачних података у наставку је коришћена вишекритеријумска анализа. Квантификацијом изабраних показатеља дошло се до јасно издвојених водећих регионалних центара.

У четвртном поглављу, под називом "Регионализација Републике Српске", изложен је модел и метод регионализације. Примјеном Рејлијевог метода дефинисане су четири нодално-функционалне регије. Дат је детаљан приказ физичко-географских и социо-економских карактеристика сваке регије. Наведени су основни развојни капацитети те извршена SWOT анализа за сваку регију.

Пето поглавље представља дискусију, закључке и препоруке. Дат је критички осврт на резултате истраживања, којима је потврђена већина од полазних хипотеза. Истакнуто је да би задржавање постојећег стања територијалне организације локалне самоуправе условило даље егзистирање тридесет просторно и демографски малих општина, од којих већина не поседује основну привредну, техничку и друштвену инфраструктуру за нормално функционисање. Дакле, регионализација је једино решење које има јако теоријско и практично утемељење. Основна вредност регионалне политике, која подразумијева развој преко четири нодално-функционална региона, прије свега заснива се у солидарности и територијалној кохезији. Закључено је да свако будуће одређивање и планирање развоја у Републици Српској не би требало стриктно да уважава општинске границе, а развој би требало темељити на природним ресурсима, демографским проценама, економским капацитетима, саобраћајној отворености и инфраструктурној опремљености.

3. ОЦЕНА ДИСЕРТАЦИЈЕ

3.1 Савременост и оригиналност дисертације

Аутор, дипломирани просторни планер – мастер Неда Живак, је конзистентном и оригиналном композицијом докторске дисертације обухватила све елементе савременог мултидисциплинарног научно истраживачког начина рада, почев од уводних напомена, разраде теоријских основа рада, дефинисања основних појмова, имплементације и модификовања постојећих до развијања оригиналних идеја научног истраживања. Детаљно је разрадила полазне и изведене хипотезе рада и истраживања. Анализирала је обимну инострану и домаћу литературу и изворе. Емпиријским истраживањима су добијени нови резултати, а из њих

изведене препоруке за примену истих у теорији и пракси регионалног развоја Републике Српске. Аутор даје предлоге и смернице за даљи рад, закључке и на крају, адекватну литературу и прилоге.

Дисертација представља оригинални научно-истраживачки рад кандидаткиње Неде Живак. Оригиналност је присутна у свим деловима њеног рада, али се, наравно, по томе истиче централно поглавље под називом *Регионализација Републике Српске*.

3.2 Осврт на референтну и коришћену литературу

Као основ дефинисања појмовних оквира за утврђивање типологије региона у Српској узети су теоријски радови домаћих и иностраних аутора и емпиријска сазнања релевантна за предмет истраживања. Кандидат је користио све кључне референце валидне за област регионалног просторног развоја, укључујући и не мали број навода сопствених истраживања. И референтна и коришћена литература је махом новијег датума, те Комисија са задовољством констатује да је Кандидат зналачки и потпуно искористио све релевантне научне резултате који су реално доступни. Посебно треба истаћи важност и обухват оног дела литературе која се односи на планове, стратегије и законодавну материју из области на које се односе истраживања у дисертацији, имајући у виду изразиту апликативност просторног планирања као научне области.

3.3. Опис и адекватност примењених научних метода истраживања

Због специфичног облика територије анализи се приступило уз принцип регионализације. Регионални концепт и регионализација представљају важно средство и систем метода научног истраживања, организовања и развојног усмеравања простора. Избор метода рада директно је условљен циљевима и задацима истраживања као и специфичностима предмета рада. Рад има форму научне студије, односно форму истраживања и евалуације процеса истраживања, а заступљена су и терминолошка истраживања, компарација података, метод анализе и синтезе, индуктивни и дедуктивни метод, доказивање, дефинисање, метод генерализације, картографски метод. Саставни део метода истраживања који је примењен јесте анализа релевантних поступака и сазнања уз примену домаћих и иностраних теоријских и практичних искустава, конвенција и европских директива из области регионалног развоја, архивске документације, односно просторно-планских основа за израду просторних планова и имплементацију развојних пројеката. При томе, настојало се да се уз критички осврт и истицање сопственог става да допринос идеји регионалног организовања Републике Српске.

У низу могућих решења када је у питању методологија која подразумева регионално истраживање, најприје је употребљена методологија коју користи Европска унија за одређивање степена развијености и рангирање јединица локалне самоуправе и регија. Методологија подразумева коришћење трогодишње серије изабраних података, те њихову стандардизацију, а потом и пондерирање. Ради се о најновијој методологији, која је типично регионална и европска.

Кориштен је још један модел Европске уније примењен приликом израде пројекта "Donaregionen". И на основама свега утврђеног, да би се потврдиле полазне хипотезе, кориштен је и тзв. Рејлијев модел, базиран на Њутновом закону гравитације. Цела спроведена студија усмерена је ка регионалном развоју и омогућава међусобно поређење.

Након што су дефинисане и потврђене објективно постојеће четири нодално-функционалне регије Републике Српске, извршена је комплетна анализа појединачно за сваки нодално-функционални регион и сходно томе утврђене разлике између региона. Такође, урађена је и SWOT анализа те предложене одређене мере и правци деловања за сваки регион.

3.4. Применљивост остварених резултата истраживања

Анализом резултата презентованих истраживања може се закључити да предметна дисертација представља резултат зрелог и посвећеног истраживачког рада заснованог на признатим методама. Добијене резултате и закључке изведене у оквиру дисертације из тог разлога треба прихватити као потпуно валидне. У светлу наведеног можемо издвојити:

- Аутентичност методологије, која је интегрисањем више метода - односно интегралним приступом пружила релевантне доказе и оправданост обрађивања оваквих специфичних и значајних проблема заснованих на принципима мултидисциплинарног приступа процењивању социјалних утицаја развоја планираних активности, нарочито у области рударства;
- Егзактност добијених резултата, који након обавезне научне критике представљају валидан материјал за будућа истраживања и решавања проблема.

Широку апликативност резултата и методологије које могу преузети научници и стручњаци који се уско баве овом проблематиком, доносиоци одлука у јавном сектору, инвеститори, заинтересована и угрожена јавност, односно сви који су укључени у процесе одлучивања, планирања, имплементације и мониторинга и стварања адекватне законске регулативе у овој области. Регионализација је основа квалитетног просторног планирања и успешне регионалне политике Републике Српске. Глобализација светске економије учинила је развојну визију првенствено географском, захваљујући чињеници да у конкурентској борби учествују и градови, регије, државе, нације, блокови и слично. У том контексту све је израженији проблем идентитета, будући да би многи учествовали у процесу глобализације на начин да задрже своја национална, верска и културна обиљежја. Регионализација Републике Српске управо може да буде адекватан одговор у том правцу. Политика регионализације изузетно је значајна за Републику Српску и због њеног специфичног положаја који има као ентитет у оквиру Босне и Херцеговине и предстојећег процеса придруживања Европској унији. У том контексту јављају се питања везана за унутрашњу регионалну организацију Републике Српске, учешће Републике Српске у регионалној организацији Босне и Херцеговине, те питања регионалне међудржавне сарадње, првенствено са земљама у окружењу.

3.5. Оцена достигнутих способности кандидата за самостални научни рад

Како је ова тема актуелна и до сада је у недовољној мери обрађивана у домаћим научним истраживањима, може се очекивати значајни научни допринос за даља истраживања и унапређивања, како у процесу просторног планирања развоја региона, тако и у домену изучавања и валоризације типологије регионалних целина. Све напред наведено, укупно посматрано, представља оригиналне и вредне научне и практичне доприносе у области која је истраживана, а студиозни приступ проблему, аналитичка обрада постојеће литературе, спроведене анализе и изведени закључци несумњиво сведоче о способности Кандидата за самостални научно-истраживачки рад. Ангажовањем на ПМФ у Бањалуци остварила је научно и стручно усавршавање: до сада је објавила и презентовала 21 рецензиран научни и стручни рад. Учествовала је на бројним скуповима и конференцијама у земљи и иностранству. У досадашњем раду учествовала је у изради два научно-истраживачка пројекта Министарства науке и технологије Републике Српске.

4. ОСТВАРЕНИ НАУЧНИ ДОПРИНОС

4.1 Приказ остварених научних доприноса

Научни допринос дисертације се огледала у унапређењу теоријско-методолошке и стручне основе просторног планирања, посебно у домену регионалног планирања кроз специфицирање концептуалних модела, метода и техника. У раду примењена је најновија методологија Европске уније, која је типично регионална, како би се урадила детаљна аналитичка основа за одлучивање о правцима и политикама развоја. С обзиром на методологију која је примењена, анализирани су тематске области које укључују одређене индикаторе. Кандидат је настојао да формира основу која оставља могућност да се у будућности уведе и нови индикатори који ће бити анализирани, те на тај начин би се могла формирати квалитетна база података о свим садржајима простора Републике Српске. Добијени резултати су компатибилни са најновијим истраживањима која су актуелна на нивоу Европске уније. Циљне групе истраживања били су региони, али и градови, а сви ови актери представљају планерска тела којима би резултати требало да пруже конкретне информације.

4.2. Критичка анализа резултата истраживања

Комплексност проблематике и различити приступи у самом расветљавању проблема, као и достигнути степен сазнања у овој области допринеће досадашњим сазнањима из области регионализације и регионалног планирања. Резултати истраживања, биће користан прилог за вођење ефикасне и ефектне политике регионалног развоја научној и стручној пракси, те осталим релевантним факторима у друштву, нарочито у погледу адекватних одговора на разне регионалне иницијативе.

Овако прикупљени подаци и резултати до којих се дошло омогућавају да се изврши типологија региона Републике Српске и јасно утврде све неравномерности. Основна предност рада јесте и чињеница да је примењен модел

потпуно отвореног карактера, што значи да је базу података креирану током израде дисертације могуће ажурирати, даље развијати те спровести нова истраживања, али користећи потпуно нове индикаторе.

4.3. Верификација научних доприноса

Радови у часописима који се налазе на листи ISI/SCI Web of Science i Web of Knowledge

- Medar-Tanjga, I, **Zivak, N.**, Zekanovic, I., Popov, T., Tanjga, M.: „The Drina Cross-Border Biosphere Reserve as an Instrument for Territorial Integration and Formation of a Unique System for Protecting Natural and Social Heritage”. *Proceedings of the 9th WSEAS International Conference on Energy, Environment, Ecosystems and Sustainable Development (EEESD '13)*, Lemesos, Cyprus, March 21-23, 2013. Energy, Environmental and Structural Engineering Series 7, 21-26. (ISSN: 2227-4359).
- Popov, T., Ivanisevic, M., **Zivak, N.**, Trbic, G. & Djordjevic, D. (2014). „Land Cover Change Analysis Using CORINE Land Cover Data: A Case Study of the Peripannonian Region in Bosnia and Herzegovina”. Latest Trends in Energy, Environment and Development, *Proceedings of the 7th International Conference on Environmental and Geological Science and Engineering (EG '14)*, *Proceedings of the 7th International Conference on Urban Planning and Transportation (UPT '14)*, *Proceedings of the 3rd International Conference on Energy Systems, Environment, Entrepreneurship and Innovation (ICESEEI '14)*, Salerno, Italy, June 3–5, 2014, Energy, Environmental and Structural Engineering Series 25, 205–212. (ISSN: 2227-4359).

Категорија М63

- **Живак, Н.**, Ђорђевић, Д., Дабовић, Т.: „Трансгранична сарадња – заједнички изазов Републике Српске и сусједних земаља“, Зборник радова Међународног Научно-стручног скупа: *Проблеми и изазови савремене географске науке и наставе*, Географски факултет Универзитета у Београду, Београд, 2012, стр.513-520.
- **Живак, Н.**: „Одрживо и интегрално планирање градова Републике Српске“ Зборник радова Међународног Научно-стручног скупа: *Локална самоуправа у планирању и уређењу простора и насеља*, Асоцијација просторних планера Србије, Географски факултет Универзитета у Београду, Републичка агенција за просторно планирање Републике Србије, Београд, 2012, стр.129-135.
- **Живак, Н.**, Ирена Медар-Тањга, И., Вујковић, С.: „Институције, закони и просторно-планска документација као вид регулативе заштићених подручја у Републици Српској“ Зборник радова друге регионалне научне конференције ICOM-A SEE, "Предлози санације и ревитализације баштине у региону Југоисточне Европе - процена ризика културне и природне баштине у региону југоисточне европе“ Ниш, 2012.
- Ђорђевић, Д., Дабовић, Т., **Живак, Н.**: “Физичко планирање српског простора“ Научни скуп са међународним учешћем “Српски етно-национални

простор” у организацији Географског друштва Републике Српске – Бања Лука, Босна и Херцеговина, 2013.

- Попов, Т., Иванишевић, М., **Живак, Н.:** „Анализа промјена земљишног покривача употребом *CORINE* на примјеру Бањалучке регије“ Зборник радова Међународног Научно-стручног скупа: *Локална самоуправа у планирању и уређењу простора и насеља*, Асоцијација просторних планера Србије, Географски факултет Универзитета у Београду, Републичка агенција за просторно планирање Републике Србије, Београд, 2014, стр. 507-513.
- Ђорђевић, Д., Дабовић, Т., **Живак, Н.:** Планирање кориштења земљишта у новом контексту просторног планирања: период опадања“ Зборник радова Међународног Научно-стручног скупа: *Локална самоуправа у планирању и уређењу простора и насеља*, Асоцијација просторних планера Србије, Географски факултет Универзитета у Београду, Републичка агенција за просторно планирање Републике Србије, Београд, 2014, стр. 43-50.

5. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу прегледа Дисертације и познавања научног и стручног рада кандидата Комисија констатује:

1. Кандидат Неда Живак, мастер просторног планирања, виши асистент на Одсеку за просторно планирање Природно математичког факултета Универзитета у Бањалуци, већ је афирмисана као научно активан стручњак у области просторног планирања. До сада је објавила више радова из области из које је урадила докторску тезу, те учествовала у изради више пројеката и просторних планова, радећи увек на истој или сродној проблематици.
2. Имајући у виду законске одредбе (Закон о научном раду, Закон о високом образовању и Статут Географског факултета) Неда Живак испуњава све законом предвиђене услове да може бранити докторску дисертацију из области просторног планирања, јер је свој професионални и научни рад усмерила у том правцу.
3. Опредељење Кандидата за регионалну проблематику из домена просторног планирања, показује да је кандидат препознао главне трендове и актуелност научних истраживања у друштву, значај научних достигнућа и позицију свог професионалног опредељења. Такође, исправно је закључила да је регионализација у Српској као приступ и доктрина запостављена, пренебрегнута и недовољно контролисана и да не постоје јасно дефинисани и развијени модели њене антиципације и усмеравања у просторним плановима. Истовремено је доказала да је неопходно дефинисати и теоријски разрадити методе и моделе регионализације, одредити основне типове региона у складу са тим методама и моделима и предложити смернице за њихову примену у будућој пракси просторног планирања што је, имајући у виду транзиционе околности, оригинално научно истраживање.
4. На основу анализе предлога Кандидата може се са пуном одговорношћу тврдити да се ради о комплексном и актуелном научном проблему, чије је, по оцени Комисије, успешно решење требало да има значајну примену у процесу израде и имплементације просторних планова, као основних стратешких развојних докумената у Републици Српској. Добијени резултати

су компатибилни са најновијим истраживањима која су актуелна на нивоу Европске уније. Комплексност проблематике и различити приступи у самом расветљавању проблема, као и достигнути степен сазнања у овој области допринеће досадашњим сазнањима из области регионализације и регионалног планирања. Резултати истраживања, биће користан прилог за вођење ефикасне и ефектне политике регионалног развоја научној и стручној пракси, те осталим релевантним факторима у друштву, нарочито у погледу адекватних одговора на разне регионалне иницијативе. Овако прикупљени подаци и резултати до којих се дошло омогућавају да се изврши типологија региона Републике Српске и јасно утврде све неравномерности. Основна предност рада јесте и чињеница да је примењен модел потпуно отвореног карактера, што значи да је базу података креирану током израде дисертације могуће ажурирати, даље развијати те спровести нова истраживања, али користећи потпуно нове индикаторе.

5. На основу свега изложеног у овом Реферату, Комисија једногласно и са задовољством предлаже Наставно-научном већу Географског факултета да докторске дисертације под насловом **"РЕГИОНАЛИЗАЦИЈА КАО ДЕТЕРМИНАНТА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ"** кандидата Неде Живак, мастера просторног планирања прихвати, изложи на увид јавности и упути на коначно усвајање Већу научних области грађевинско-урбанистичких наука Универзитета у Београду.

У Београду, 11.06.2015.

КОМИСИЈА:

Др Дејан Филиповић, редовни професор
Универзитет у Београду Географски факултет

Др Дејан Ђорђевић, редовни професор
Универзитет у Београду Географски факултет

Др Драгутин Тошић, редовни професор
Универзитет у Београду Географски факултет

Др Рајко Гњато, редовни професор
Универзитет у Бањој Луци Природно-математички факултет

Др Миленко Живковић, ванредни професор
Универзитет у Бањој Луци Природно-математички факултет